

Correctievoorschrift VWO

2007

tijdvak 2

economie 1,2

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
 - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 54 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{0,15 - 0,12}{0,12} \times 100\% = 25\%$$

2 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Indien de vaste koppeling losgelaten wordt:

- zal de renminbi in koers stijgen waardoor de internationale concurrentiepositie van deze vestigingen in China zal verslechteren (nadeel) 1
- zal de renminbi in koers stijgen waardoor de winst die deze vestigingen behalen op de Chinese markt omgerekend in dollars hoger zal zijn (voordeel) 1

3 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Zonder vaste koppeling vervalt voor China de noodzaak van het omzetten van dollars in Amerikaanse staatsobligaties, hetgeen zal leiden tot een afname van het aanbod van vermogen op de kapitaalmarkt in de VS.

4 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een verhoging van de geldmarktrente zou een opwaartse druk betekenen op de koers van de renminbi en daarmee de vaste koppeling onder druk zetten.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2

5 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat loonmatiging zal leiden tot lagere loonkosten per eenheid product, hetgeen de internationale concurrentiepositie van bedrijven kan verbeteren.

6 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

$$C = C_i + C_n$$

$$C = 0,8(0,7Y - 0,3 \times 0,7Y) + 60 + 0,6(0,3Y - 0,3 \times 0,3Y) + 30$$

$$C = 0,518Y + 90$$

$$Y = 0,518Y + 90 + 60 + 140 + 176 - 0,425Y$$

$$0,907Y = 466$$

$$Y = 514$$

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat door de lagere loonquote het aandeel van de groep met de hoogste marginale consumptiequote (werknemers) in de totale consumptie afneemt waardoor het spaarlek groter wordt.

Indien uitsluitend met behulp van een berekening de lagere multiplier is aangetoond

0

8 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat de vakbonden blijkbaar de positieve invloed van het voorgestelde beleid op de werkgelegenheid, via een stijging van het nationaal inkomen, groter/belangrijker achten dan de negatieve invloed van dit beleid op het looninkomen van de werknemers.

Opgave 3

9 maximumscore 8

Te beoordelen onderdeel:

- a De omschrijving van een specifieke groep is correct uitgewerkt.
Te denken valt aan de niet tot de beroepsbevolking behorende deelgroep 1 (figuur 1) waarin vrouwen, laag opgeleiden, allochtonen en bepaalde leeftijdsgroepen (15-24 en 55-64) in sterkere mate zijn vertegenwoordigd dan in de werkzame beroepsbevolking.
Te denken valt aan de niet voor de arbeidsmarkt beschikbare (vrijwel) volledig arbeidsongeschikten die onderdeel vormen van deelgroep 2 (figuur 1) en waarin de 55-64 jarigen in sterkere mate zijn vertegenwoordigd dan in de werkzame beroepsbevolking.
- b De omschrijving van een specifieke groep is correct uitgewerkt.
Te denken valt aan een groep met een relatief lage deelname aan betaald werk, zoals deelgroepen 2, 3 en 4 (figuur 1) waar 55-64 jarigen, vrouwen en allochtonen in relatief sterke mate zijn vertegenwoordigd.
- c De maatregelen zijn correct gekozen en uitgewerkt.
Het gaat hierbij om twee van de volgende drie maatregelen:
- Verhoging van de inkomensgrens voor het gebruik maken van inkomensafhankelijke regelingen.
Bij de toelichting valt te denken aan het verkleinen van de kans op het optreden van de armoedeval bij het accepteren van betaald werk (tabel).
 - Beëindiging van de koppeling tussen lonen en uitkeringen.
Bij de toelichting moet blijken dat hierdoor een groter verschil kan ontstaan tussen de hoogte van een uitkering en de hoogte van een arbeidsloon (lagere vervangingsratio, tabel), hetgeen een prikkel kan zijn voor inactieven om zich aan te bieden op de arbeidsmarkt.
 - Verhoging van het bedrag van de arbeidskorting.
Bij de toelichting valt te denken aan het verlagen van de vervangingsratio waardoor mensen sterker geprikkeld worden zich aan te bieden op de arbeidsmarkt (tabel).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- d De maatregelen zijn correct gekozen en uitgewerkt.
 Het gaat hierbij om:
- Korting voor werkgevers in de afdracht van premies en loonbelasting in de laagste cao-loonschalen.
 Bij de toelichting valt te denken aan het verlagen van de loonkosten van de laagstbetaalden zodanig dat, gelet op hun productiviteit, deze arbeid rendabel wordt (figuur 2).
 - Scholing van laag opgeleiden.
 Bij de toelichting valt te denken aan het voorkomen van het optreden van de productiviteitsval waarbij de productiviteit lager ligt dan de loonkosten bij minimumloon (figuur 2).

Opmerking

Noteer voor elk onderdeel 0, 1 of 2 punten:

0 → (vrijwel) geheel fout

1 → bij twijfel

2 → (vrijwel) geheel goed

Indien de onderdelen van het advies niet logisch op elkaar aansluiten en/of het gebruikte aantal woorden te veel afwijkt van de eis

–1

Opgave 4

10 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$5.274 \text{ (in 2000: } 3 \leq g < 4) + 5.589 \text{ (in 2001: } 1 \leq g < 2) + 7.282 \text{ (in 2002: } g < 1) = 18.145$$

11 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Indien het aantal bedrijfsfaillissementen uitsluitend zou afhangen van de conjunctuur, zou er bij de categorie $3 \leq g < 4$ een kleiner aantal bedrijfsfaillissementen staan dan bij de categorie $2 \leq g < 3$.

12 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat een toename van het aantal bedrijfsfaillissementen leidt tot een toenemend kredietrisico voor de banken waardoor zij extra gaan reserveren om mogelijke tegenvallers op te vangen.

Indien in het antwoord niet het kredietrisico is verwoord

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Meer reserveringen door banken in een periode van laagconjunctuur kan leiden tot minder kredietverlening 1
- waardoor de bestedingen kunnen afnemen / de groei van de bestedingen afgeremd wordt 1

Opgave 5

14 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- extra groei bbp: $0,0015 \times \text{€ } 450 \text{ miljard} = \text{€ } 675 \text{ miljoen}$
extra afdracht plus gedeerde inkomsten: $\text{€ } 1 \text{ miljard} + \text{€ } 0,3 \text{ miljard} = \text{€ } 1,3 \text{ miljard}$ 1
- → per saldo gaat de toetreding Nederland geld kosten (€ 625 miljoen) 1

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de toetreding aanleiding zal zijn voor de landbouwproducenten in de EU-landen tot verlaging van hun prijzen om de prijsconcurrentie met de MOE-landen aan te kunnen.

16 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{Nederland: } \frac{0,02 \times 450}{0,05 \times 100} = 1,8$$

$$\text{toetredingslanden: } \frac{0,07 \times 450}{0,20 \times 500} = 0,315$$

$$\text{index toetredingslanden: } \frac{0,315}{1,8} \times 100 = 17,5$$

17 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat een lage bruto toegevoegde waarde per werkzame persoon het gevolg kan zijn van een geringe inzet van kapitaalgoederen in combinatie met een grote inzet van arbeidskrachten.

Opgave 6

18 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat de economische groei gepaard gaat met stijgende inkomens waardoor de vraag naar vliegen met een prijsvechter afneemt.

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Easyfly heeft sterk op de dienstverlening bezuinigd zodat de loonkosten een veel kleiner deel van de kosten per product vormen dan bij ABCAir. Daardoor zal een daling van de loonkosten per product bij ABCAir een veel groter effect op de kostprijs (en de verkoopprijs) hebben dan bij Easyfly.

20 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Blijkbaar kijken de (potentiële) klanten van ABCAir veel kritischer naar de prijs-kwaliteitverhouding van het product en zullen zij bij een prijsdaling van ABCAir sterk / in grote mate kiezen voor een vlucht met meer dienstverlening, terwijl (potentiële) klanten van het goedkopere Easyfly niet nog veel meer korte vluchten zullen boeken als Easyfly nog goedkoper wordt.
- Blijkbaar gaan (potentiële) klanten van Easyfly niet zo vlug / sterk minder korte vluchten boeken als het goedkopere Easyfly duurder wordt, omdat de prijs zo laag is dat men vliegen niet als luxe beschouwt / vliegen niet te duur wordt in verhouding tot het budget, terwijl dat bij het duurdere ABCAir wel eerder het geval zal zijn.

21 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

De afzet van Easyfly neemt met $0,6 \times 5\% = 3\%$ af. Om de afzet weer met 3% te laten stijgen, moet de prijs dus met $\frac{3}{-0,7} = -4,3\%$ veranderen

(daling van 4,3%).

Opmerking

Indien een kandidaat rekent met een stijging van de afzet van 3,1% (terug naar 100 vanuit 97 als basis) en als uitkomst een daling van 4,4% geeft, ook goed rekenen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

ja

Voorbeelden van een juiste verklaring zijn:

- Indien Easyfly reageert door ook de prijs te verlagen kan de afzet gelijk blijven maar zal de omzet dalen en als Easyfly niet reageert zal de omzet ook dalen, doordat bij een gelijke prijs de afzet daalt. Maar die laatste omzetsdaling is kleiner omdat de procentuele afzetsdaling kleiner is dan de procentuele prijsdaling.
- Om de afzet gelijk te houden moet de prijs met 4,3% dalen, hetgeen betekent dat de omzet ook met 4,3% daalt, terwijl bij het gelijk blijven van de prijs de afzet zal dalen met $0,6 \times 5\% = 3\%$ en dus de omzet ook zal dalen met 'slechts' 3%.

Opgave 7

23 maximumscore 1

Uit het antwoord moet het blijken dat het gaat om (vertegenwoordigers van) werkgevers, werknemers en de overheid.

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{index 2005 productie per arbeidsjaar} \frac{103,4}{101,4} \times 100 = 101,97$$

$$\text{index 2005 loonkosten per eenheid product} \frac{101,0}{101,97} \times 100 = 99,05 \rightarrow$$

een daling van 0,95%

25 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat loonmatiging (in vergelijking met een situatie zonder loonmatiging) zorgt voor een sterkere groei van de werkgelegenheid in arbeidsjaren bij een minder sterke groei van het productievolume.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 22 juni naar Cito.